Letnik VII. V Gorici dné 1. novembra 1899. Stevilka 31.

„Primorski List“ izhaja vsaki 1., 10., in 20 .. v mesecu. Ce za celo leto 1 gl. 50 n., za pol leta 75 n. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 5 nov.

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

Vse za vero, dom, cesarja!

Uredništvo in upravništvo mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema oglase in naznanila po pogodbi.

Odgovorni urednik in izdajatelj: J. Marušič. Lastnik: Konsorcij „Primorskega Lista“. Tiska: Hilarijanska tiskarna.

Državni zbor.

24. t. m. se je dognala debata o vladni izjavi, ki je vzela časa skoro teden dnij. Iz dosedanjih govorov se je pokazalo, da zlasti levičarske stranke nekako želé stopiti v ozko razmerje s Clary-jevo vlado.

Prvi je govoril Okunjevski o žalostnih rusinskih razmerah. Posl. Hofman je bil mnenja, da jezikovne razmere ne pomenijo nobene ko cesije Nemcem, ki bodo zadovoljni še-le, kadar se vlada v Avstriji prizna — njim. Pergelt je govoril v istem smislu. Dr. Lueger je imenom krščan. socijalcev izjavil, da hoče podpirati vlado, če bo le-ta pokazala, da ji je mari gospodarskega dela, ki je tako potrebno. Ustavoverni veleposestnik Baerenreither hoče tudi podpirati vlado, od ktere pričakuje, da sedanjo vlado še bolj razširi in utrdi. — Kink je rekel, da je narodnostno propagiranje važneje kot gospodarsko delo. — Wolf je ob splošnem razočaranju prvikrat govoril — dostojno zmirno. — Izrazil je nedolžno željo, da vlada z vojaškimi batalijoni potolče češke demonstrante. Češki poslanec Engel je interpeliral justičnega ministra radi znanega tajnega ukaza, po kterem se naj ima nemški jezik v Čehih upeljati in kaznovati vsak uradnik, ki se temu ne vkloni. Čehi so pri tej priliki provzročili tak škandal, da je Kindinger v strahu iz zbornice — zbežal.

25. t. m. Debata se nadaljuje. Javorski, načelnik desnice je imenom Poljakov protestoval proti odpravi jezikovnih naredeb — kot nezakonitim. — Izjavil je, da vladi ne zaupa. — Posl. Turk je pretil Avstriji, če se Nemcem ne dovoli nadvlada, da jo razdrapajo — pruski topovi. Palffy, češki veleposestnik, se je izjavil za pravice českega naroda, s kojim je in bo veleposestvo vedno solidarno. Stapinski je povdarjal, da vlada ni napravila vtisa, češ, da ima smisla za narodno gospodarstveni napredek, ki je tako potreben, posebno med zapuščenim poljskim ljudstvom.

Mladočeh Stransky je s perečim sarkazmom ožigosal Nemce in kazal na vžaljenost českega naroda. — Povedal je, da se mu zdi sedanje ministerstvo samo marijoneta v rokah Goluhovskega. — Vlada da sistematično uničuje dinastični čut med češkim ljudstvom. Malfatti hoče s svojimi laškimi kolegi čakati na vladina djanja. — Dr. Kathrein hoče vlado podpirati. — Dr. Krek in Vencajz interpelirata vlado, zakaj se ne dajo obrtna dela pri javnih ljubljanskih podjetjih ljubljanskim obrtnikom.

26. t. m.

Pravaš Bjankini je govoril hrvatski. Pravi, da vladi ne zaupa hrvatska ki naj se združi z Dalmacijo. — Čeh Pacak, je konstatiral, da je pravica izginila v Avstriji. — Dr. Bulat je prebral imenom krščan. slov. narodne zveze, da je solidarna z desnico, da je ogorčena vsled odprave jez. naredeb itd. Prusak Iro je povedal, da bo Avstrijo kurirala že — Prusija!

27. t. m.

Čehi so demonstrirali zoper vlado in klicali; „Doli s Claryjem“. — Zaključila se je debata. Prično govoriti generalni govornik Čeh Začek. Prihodnja seja se je določila na soboto.

28. t. m.

Danes so se vršile volitve v delegacijo Schönererjanci bi bili radi onemogočili volitve, in pritiskali so v ta namen na ostale levičarj, zlasti na nacijonalce, ki so kljub temu volili, Schönererjanci so jim klicali: Lepi poslanci to, ki volijo na povelje cesarjevo! V delegacijo so bili za Kranjsko voljeni: dr. Ferjančič z glasovi katoliško narodnih poslancev, za namestnika Vencajz, za Štajersko: Stürgkh, Wolfhard, za Trst: Cambon, za Istro Rizzi, za Gorico: Zanetti, za Koroško: Lemiš, za Dalmacijo: Bulat, za Češko: 4 Nemci, 4 Čehi in 2 veloposestnika. — V proračunski odsek: dr. Krek, dr. Gregorčič. -- Slov. krsč. nar. zveza je izvolila v predsedništvo; posl. Povše Bulat, Barvinski.

Paberki o domačem boju.

Grd in ostuden boj bijejo zadnji čas na Goriškem, odkar so se dr. Gregorčič in dr. Tuma-Gabršček ločili. V „Gorici“ in „Soči“ perejo umazano perilo izza preteklih dni; drug drugemu očitajo storjene pregrehe. In vse te umazanosti mora prebirati ubogo slovensko ljudstvo, kateremu ta boj gotovo ni v nravni prid. Lahi pa se smejejo v pest, ter v svojem glasilu po svoje komentujejo ta domači boj, ne boj, — mesarsko klanje za narodno vodstvo na Goriškem. Že dolgo, dolgo se je kuhalo v bilši vodilni stranki. Dr. Gregorčiča so se bili nekateri naveličali, drugi pa so polagoma zasesti stolec narodovega voditelja. Javna tajnost je bila, da so bili nekateri siti „f..... regimenta“ (naj se nam oprosti beseda, ki pa je bila izgovorjena). Mi smo opazovati in molčali; — a pocil je razkol preje, kakor smo mislili. Sedaj pa bijejo boj, ki ga ne preseže niti ostudnost „Slov Naroda“. Naš list se v ta boj ni hotel vmešavati, a k zadnjim dogodkom si dovoljujemo par opazek.

Pred vsem izjavljamo, da nasprotujemo vsakemu poseganju v zasebno življenje političnega nasprotnika, dokler isti ne stopi v javno življenje. Kar se zgodi v ozkem krogu zasebnega življenja, ne spada v javnost; narava sama je zasebnost zakrila v tajnostno meglo, in vsak ima pravico ostati pred svetom skrit v tej megli, dokler hoče. *Kakor hitro pa kdo stopi iz zasebnega življenja v javnost, izgubi pravico zasebnostne tajnosti.*

Tudi v našem domačem prepiru so posegli v zasebnost življenja. „Gorica“ je očitala g. Gabrščeku grešne zveze, grešno ljubezen in življenje. Pisala je v nekih intimnih zvezah z neko goriško družino. To je pač hudo očitovanje. Razumevno je, da je to zelo zbodlo g. Gabrščeka. Mi smo za gotovo pričakovali, da bode g. Gabršček tožil „Gorico“ ter jo prisilil, da dožene dokaz resnice. Nekdaj je rad in hitro iskal zadoščenja pri sodišču, saj je tožil tudi naš list, ko mu je očital samo koristolovje. Tu ne velja izgovor, da noče tožiti odgovornega urednika črkostavca. Ko je tožil „Prim. list“, tudi ni tožil odgovornega urednika mons. Mahniča in sorednika Dermastia. Tako lahko stori tudi v tem slučaju, ko je njegova osebna čast na res najhujši način napadena, in katero mora vsak pošten človek braniti. Ljudstvo govori, zakaj pa Gabršček ne toži, ako ni resnično, kar mu „Gorica“ očita. Ne samostojnega; marveč sodnega zadoščenja, naj si g. Gabršček v psišče!

V odgovor na ta očitanja je g. Gabršček objavil v „Soči“ odprto pismo dr. Gregorčiču. V tem pismu mu očita, da je dr. Gregorčič pisal članek „Tonklijeva okolica“, kakor tudi v l. 1889. 1890 in posebno 1891 priobčeval v „Soči“ sestavke, v katerih je mesaril svoje sobrate na načine, da se je celo g. g. Gabrščeku grdo zdelo. Koliko je resnice na tem, ne vemo. Da je članek „Tonklijeva okolica“ pisal dr. Gregorčič, se je raznašalo že na zadnjem občnem zboru „Sloge“. Kdo je že tedaj raznašal uredniske tajnosti, bodi najbolje vedel sam g. Gabršček. V članku „Tonklijeva okolilca“ so bili napadeni duhovniki, ki so se sicer potegovali za dr. Tonklija, a v javnosti naravnost niso nastopili. Zato pa tudi niso izgubili pravice do zasebnostne tajnosti Obsodbe je torej vreden članek, toliko bolj, ker je prišel iz duhovniškega peresa. A dr. Gregorčič je to preklical in se v tedanji „Soči“ pridružil obsodbi duhovnikov ter obsodil svojo lastno pisavo. Da je stvar obsodil, ker je spoznal svoj pogrešek, to pač smemo še mislih o kat. duhovniku.

Vse to, kar Gabršček podtika Gregorčiču, je bilo priobčeno v „Soči“, katero je urejeval on sam. Ako se je njemu kako blatenje duhovnih sobratov zdelo grdo in se ni strinjal z njim, moral je kot urednik take sestavke vreči v uredniški koš. To je bilo pošteno, značajno. Ker pa g. Gabršček tega ni storil, je sokriv tudi on. Priprosto ljudstvo pravi: Kateri vrečo poini, in kdor vrečo drži, sta oba jednako kriva. To je storil toliko laglje, ker slučaju, ki ga je l. 1889. pridržal v Gorici, niti hvaležen ni, ker bi bil imel drugod lahko lepšo in hvaležnišo pozicijo. Torej niti radi ljubega kruhka mu ni bilo treba sprejemati v list podlih napadov na duhovščino, in vendar je to storil. — Pa ja ne iz prepričanja?

Toliko smo hoteli pripomniti o najnovejšim škandaloznem boju na Goriškem. Toda upanja ni, da se način boja oblaži. G. Gabršček v zadnji „Soči“ napoveduje, da je primoran iskati *samostojnega* zadoščenja, t. j. da bode svoje nasprotnike pretepal ali pa kot „pošten katoličan“ pozival na dvoboj. Mi vsaj tako vmevamo besede; samostojno zadoščenje. Lepa reč! Tudi g. Gaberšček obljublja, da bode izdal posebno brošuro „Gregorčič in njegova okolica“, katero da ima prav veliko in zanimivega gradiva. Verujemo, da ga ima, saj je stikal po raznih krajih in okoli raznih oseb, ter „šnofal“ o preteklosti posameznikov. Vkljub temu še prosi prijatelje, naj mu pošljejo za tako brošuro zanesljive prispevke. To bo zabave, pa tudi dobička! Pri taki brošuri g. Gabršček gotovo ne bo imel zgube, kakor pri Slovanski knjižnici.“ Zabavo pa slovenski narod že drago plačuje in jo bo še dražje.

Tako je in bo v bližnji prihodnosti delo za slovenski narod na Goriškem. Nehajte že enkrat!

Mrtvo rojeno dete.

Kolikokrat smo že brali ta napis in raspravo o njem v „Gorici“ in „Soči“! Kaj pa to pomeni, mrtvo rojeno dete. Pomenja dejanje katero je tako, da ni bilo vže od začetka nič vredno, brez vse koristi, i celo brez upanja za kterokoli korist. Stem se primerja in ob enem obsoja abstinenca naših deželnih poslancev, t. j. njih neudeležba (to je slovenska beseda za abstinenco) v zasedanju zadnje dobe našega deželnega zbora goriškega. Je-li pa resnična ta primera in obsodba neudeležbe? Ne, nikakor ne. Neudeležba je imela za nas velike koristi in jih ima, in te so:

1. z neudeležbo ali abstinenco smo mi Slovenci goriški spoznali svojo moč in smo prišli k samozavesti: da smo! Mi spoznamo, da smo moč v deželi in sicer velika moč, in ne več to v deželnem zboru, kar je peto kolo pri vozu. Do zdaj smo bili mi v deželnem zboru pohlevne oyičice, zadovoljene z vsem, kar je padlo od bogate mize milostljivih Lahov. Zdaj pa je drugače. Mi smo spoznali svojo moč in smo jo pokazali tudi našim nasprotnikom. Nekdaj so rekli Hrvati ogrski vladi: nihil de nobis, sino nobis! To pomeni v našem jeziku: nič o nas brez nas! Ravno to smo mi goriški Slovenci rekli našim nasprotnikom in vladi z našo neudeležbo, pa ne z besedo, temveč z djanjem! Ja še več mi smo s tem svojim dejanjem sli se dalji, in smo jim celó rekli: nihil de nobis, sine nobis! t. j. v slovenskem jeziku tudi: nič o nas brez nas!! To pomeni da Italijani še sebi ne morejo nič sklepati, in še seqi nič pomagati brez nas, t. j. da mi smo taka moč v deželi, da imamo celo v njih rečeh, v njih stvareh, v njih zadevah imperativno besedo. Naj predlagajo oni kar, koli hočejo ako se mi vstavimo, predlog je padel. Torej tudi mi vkažemo v deželi!! Do tega spoznanja nas je pripravila neudeležba (abstinenca). Ali ni to velikanska korist? Ja, je velikanska, nezmerna korist.

2. Z neudeležbo smo mi pokazali, da ne bodo več pometali z nami, kakor nekdaj. Mi smo jim pokazali da smo faktor, moč, s katero morajo računati, ako hočejo konštitucijonelno živeti. Brez nas si ne morejo oni nič, prav nič pomagati, ja še celo, ako tudi z nami gredò, si morejo le v toliko pomagati, v kolikor jim mi dovolimo. Ni-li to za nas velikanski napredek in velikanska korist? Pač je, samo naši deželni poslanci morajo biti vedno, vselej, zavedni te velike svoje moči in jo morajo tudi izkoriščati. Torej o Lahi! nihil de nobis, sine nobis! t. j. Vi še o sebi ne morete nič sklepati in si nič, prav nič pomagati brez *Nas!!*

3. Tudi vladi smo pokazali, da deželni voz ne more, ne sme naprej brez nas Slovencev! In kako močno smo ji to pokazali? — tako močno, da je moral sam c. kr. namestnik iz Trsta popotovati po naši deželi in naše priprosto ljudstvo pregovarjati, da naj ono sili svoje poslance v deželni zbor! Kaj je sad tega popotvanja in pregovarjanja? Sad tega je, da je vlada djanski pokazala, da si tudi ona ne more brez nas nič pomagati, da ne more naprej, da nas silno, silno potrebuje. Torej zdaj vidimo, da Bog ni Slovencev vstvaril samo za davke plačevati, temveč tudi za še kaj drugega višjega. To je našemu ljudstvu s tem korakom vlada sama pokazala. In naše nižje ljudstvo je prišlo po tem do prepričanja: a ha; tako daleč smo prišli, tako daleč so naši deželni poslanci našo vlado v stisko prignali in v kozji rog spravili, da zdaj ona sama v osebi največjega svojega dostojanstvenika, c. kr. namestnika iz Trsta, okoli nas, nizkih kmetov, lazi im moledaje: Slovenci, pojdite, pojdite v deželni zbor!!

Tak sad je obredila neudeležba da sam c. kr. namestnik okoli nas za udeležbo (za vhod v deželni zbor) prosjači. In kmetje, kaj so odgovorili namestniku? Oni so rekli: „Ne, ne, gospod namestnik, naši deželni poslanci ne bodo šli v deželni zbor, dokler nam ne daste, kar nam tiče po božji in cesarski postavi! Ni-to lep in možki odgovor? ni-li to znamenje, da naš kmet spozna sad neudeležbe, sad abstinence? Torej naš kmet je spoznal sad neudeležbe in ga visoko ceni, kar vidimo iz njegovega odgovora c. kr. namestniku. Za tega del ne smemo govoriti, da neudeležba ni obrodila prav nobenega sadu!

Ako bi pa naš kardinal-nadškof onemogočil neudeležbo ali abstinenco, tedaj pa naj-naši poslanci nastopijo z vso odločnostjo v deželnem zboru. In s tem bomo dokazali konečno vladi in Lahom: da smo tukaj in da brez nas ne sme in ne more nič, prav nič! In konečno bodo morali odnehati tudi Italijani, kaker so že do skrajne meje popustili slovenski zastopniki, samo da omogočijo delovanje deželnega zbora.

Vemo dobro, da tudi mi trpimo, ako deželni zbor ne deluje, pa to trpljenje se ne da primerjati s koristjo, ki nam je prinesla neudeležba, abstinenca. Saj tudi Nemči v državnem zboru na Dunaju se ne zmenijo za zgubo, ktero imajo, ko državni zbor ni deloval, v boju za veliki svoj cilj, za katerega se potegujejo, t. j. za nadvlado nad drugimi narodi v Austrji. Ako se oni bojujejo za nadvlado, zakaj bi se mi v deželnem zboru v Gorici ne bojevali za enakopravnost ko je nas dve tretjini v deželi; z odločnostjo konečno vendar nekaj dosežemo.

„Slov. Narod“ in dr. Šusteršič.

Ker so se že večji listi, ne le slovenski ampak tudi tuji, bavili z najnovejšo afero dr. Šusteršičevo, naj bode tudi nam dovoljeno, da podamo o tej stvari našemu čitateljstvu na podlagi samih suhih, na vse strani potrjenih dejstev jasno sliko, da sodi samo, kdo je v tem slučaju postopal podlo in na kateri strani se je učinila taka grdobija, katere naj bi se sramovati imela v dno duše vsaka politiška stranka, ki še računa na pošteno ime. Toda k stvari! —

Z otvoritvijo nove parlamentarne sesije se je šlo za novo predsedstvo. Predsednikom zbornice voljen bil je brez težav

prejšni predsednik dr. Fuchs. Težavneje je bilo vprašanje glede podpredsedstva. Razne skupine so stravile glede tega njim bolj ali manj primerne zahteve. Levičarji so zahtevali mesto prvega podpredsednika, katero željo je podpirala tudi nova, levičarjem naklonjena vlada. Desnica pa je reklamirala to mesto razumevno zasé in bila pripravljena žrtvovati drugega podpredsednika levici. Za to so se levičarji volitve glede prvega podpredsednika zdržali. Krščan. slov. narodna zveza sklenila je predlagati in glasovati za dosedanjega funkcijonarja dr. Ferjančiča. — Toda dokaj članov kat. ljudske nemške stranke in mnogi poljski poslanci tej kandidaturi iz lahko odpustljivih razlogov niso bili naklanjeni. Dr. Ferjančič sam je uvidel, da ne more imeti upanja ter se je odpovedal. Naša zveza je potem predlagala dr. Laginja, ki pa je odstopil kandidaturo Poljaku Pientaku, za kterega se je odločila v zadnjem momentu cela desnica in ki je bil tudi izvoljen. Žid Peničzek pa je čutil potrebo „Narodu" brzojavno poročati, da je tak izid volitve sad dr. Šusteršičeve agitacije pri nemški ljudski stranki. — Mladočeh Pacak da je stopil k načelniku te stranke dr. Kathreinu z vprašanjem, kaj da imajo katoliški Nemci zoper Ferjančiča in Kathrein, da mu je rekel, da je Šusteršič pisal pisma nemškim poslancem, kjer jih roti za božjo voljo ne voliti Ferjančiča, češ, da je „Pfaffenfresser." — Razumevno je bilo veliko ogorčenje, ki je radi tega nastalo v narodnjaških vrstah, ki se po „Narodu" prepričavati dajo vsak dan, da je dognana resnica laž in zopet dognana laž resnica, kakor tem kljukcem ravno bolje kaže. No dr. Šusteršič je stvar koj zasledoval in po klasičnih pričah Pacaku in Kathreinu dognal, da je slonelo „Narodovo" poročilo na mistifikaciji, kajti niti Pacak niti Kathrein o stvari nista vedela — nič. „Narodov" poročevalce je nesramno — lagal. No, to smo vedeli že preje, kako lažnjiva in tendencijozna poročila prinaša „Narod," a še-le danes se je ta židovska mrčes — vjela. — „Narod" se jezi, ker je razkrit pred celo javnostjo ta *domenjeni* lopovski njegov napad na dr. Šusteršiča in prepušča vso odgovornost prav po čifutski na čifuta — Penižeka, katerega pa še danes ni mogel oprati, ker ga dene v žehto kmalu predsedstvo, ki je vpeljalo *disciplinarno preiskavo* proti njemu radi *lažnjivih* poročil. — Čestitamo na takih „Naroda" in Malovrha vrednih poročevalcih!

Gotovo je, da je bil povod Ferjančičevemu padcu njegov sicer nedolžni govor ob vsprejetju Čehov na Bledu. Gotovo je tudi, da je širši nemški svet, zvedel natančno besedilo Ferjančičeve „govorance" iz „Sl. Nar." in ravno tako je znano dejstvo, da so koj tisti dan potem pisali vsi nemški listi o njegovem govoru. — Ferjančiču samemu se je zdel njegov nastop na Bledu nekam nediplomatičen kot tiče to zborničnemu podpredsedniku in prvo njegovo delo bilo je popravljati in se izgovarjati na vse strani. Listi pa niso poročali nič druzega, kot kar je stalo v „Narodu" in z „Norodom" v roki so agitovali zoper Ferjančiča. — Wolfovo glasilo „Ostdeutsche Rundschau" je napovedalo koj skrajen boj in na vsa usta kričalo, da je Ferjančič kot podpredsednik nemogoč.

Če se pomisli, da je narodna stranka Ferjančičevo stališče kot podpredsednika na skrajno breztakten način izrabljala, ko je vendar jasno, da je imel iste liberalce Ferjančič zahvaliti za svojo čast krščan. slov. narodni zvezi, ki je po izreku „Slov. Naroda" pretežno *klerikalna*, če se pomisli kako Ferjančičeva stranka strastno sčuje zoper nemško kat. ljudsko stranko, ki ima v parlamentu ključ položaja v rokah in je edina poštena in pravična nemška stranka v parlamentu, ki požrtvovalno in med vednimi napadi od svojih rodnih bratov že toliko časa vstraja v desnici, poleg *liberalnih in svobodo mišljaških* Čehov: potem ti stranki ne moremo očitati čisto nič, če se je odvrnila od Ferjančiča, in volila drugega kandidata, ki je tudi desničar. — Na strani in zoper desničin program ni grešila s tem *niti za trohico!* — Če pa se niti Poljaki, ki gotovo niso posebno goreči klerikalci in so še Slovani povrh, niso ogrevali za Slovana Ferjančiča, je to še posebno značilno in gotovo ne morejo zato niti nemški niti, slovenski klerikalci.

Pišemo te vrstice ne za širšo javnost, ampak za naše dobro goriško ljudstvo, ker nam jih nareka naša časnikarska dolžnost, da ž njimi pokažemo, kaka je propalost tiste stranke, ki se hoče klicati — národno, kaka je svobodomiseljnost tiste stranke, ki se hoče imenovati — svobod omiseljno, — liberalno. Go[illegible] čani, tista stranka, ki je zagnala tak krik radi znanega „Vaterlandovega" dopisa, tak krik in nazvala pisca z izdajico, prav tista stranka je zvezana zoper rodne brate v kat. nar. stranki z najhujšimi našimi narodnimi nasprotniki, ki jih vodi sin gorenjskega rovtarja renegat Žvegelj, prav tista stranka je to, ki je volila, nemškemu gledališču v beli Ljubljani 6000 fl. letne podpore, naši Straži pa, ki je namenjena za podporo obmejnih Slovencev, borih 100. fl. — Ta stranka zahteva, da voli nemška katoliška stranka liberalca Ferjančiča, ki sama voli mesto poštenega Slovenca v deželni šolski svet nemškega nacijonalca — Šaferja. Manever na dr. Šusteršiča je bil jasen. Ubiti ga je hotela politično, kakor ubije in ustreli s samokresom vsakega, ki ji je na poti. Hvala Bogu, se ji to ni posrečilo.

Koncem izrekamo dr. Šusteršiču svoje sočutje in mu kličemo: pogumno dalje za gospodarsko samo svojnost našega ljudstva!

Politični pregled.

Državni zbor se je po dolgih počitnicah (Kaj??! Stavec) zopet sešel. Prvi seji je predsedoval starosta poslancev Zurkan, Schönerer in Wolf sta takoj s surovimi napadi povedala, da sta v zbornici. Predsednikom je bil zopet izvoljen dr. pl. Fuchs z 264 glasovi. Hud boj se je bil v desnici za mesto prvega podpredsednika. Krščanka narodna zveza in Čehi so vstrajali pri kandidaturi dr. Ferjančiča. Proti njemu pa je nemška opozicija napela vse moči, ker ji je bilo vsled znanega blejskega njegovega govora na tem, da ne bo več izvoljen. Tudi člani nemške kat. stranke in nekateri Poljaki niso hoteli slišati o njegovi kandidaturi. Čehi so pa odločno ustirjala pri kandidaturi dr. Ferjančiča. Bila je velika nevarnost, da desnica pri volitvi prvega podpredsednika podleže. Dr. Ferjančič se je kandidaturi odpovedal, in jugoslovanski klub je postavil za kandidata dr. Laginjo. Izvrševalni odbor pa se je v zadnjem trenotku zjedinil za Poljaka dr. Pientaka, kateri je bil tudi izvoljen s 197 glasovi. Opozicija je tirjala prvo podpredsedniško mesto za se, a je njen kandidat Prade propadel s 165 glasovi. Drugim podpredsednikom je bil izvoljen poslanec Lupul s 169 glasovi. Opozicija je zapustila zbornico. Desnica je torej zmagala, in vlada bi morala iz tega povzeti nauk v nadaljno ravnanje.

Izjava novega ministerstva. Grof Clary je predstavil zbornici svoje tovariše. Dejal je, da ima nova vlada poštene namene. Vlada stopa pred zbornico po vsem nevtralno. Prosil je podpore vseh strank. (Čehi so se mu smijali in kričali: „hamba"!) Vladi bode ustava sveta. Z odpravo jezikovnih naredeb storila je vlada korak, s katerim je odstranila ovire, ki so se stavile na pot rednemu delovanju. (Čehi so provzročili velik šum, a nemški nacijonalci so jih psovali). Obljubil je, da bo vlada jezikovne zadeve uredila zakonitim potom v parlamentu. Pri tem se bo ozirala na zakonito priznano jednakopravnost raznih jezikov, pa tudi na praktične potrebe in na zahteve enotnostne uprave. Želel je, naj bi se parlamentarno razpravljalo o razmerju Avstrije do Ogerske. Vlada si želi časa za gospodarska vprašanja, za rešitev kulturnih potreb, vzlasti za šole, kjer bo vlada gojila vzgojevalno delavnost in *nravno versko* mišljenje. Škode po povodnjih bo treba popraviti. Vlada se bode trudila, da se povzdigne zaupanje v njeno upravo in stem povzdigne državna avktoriteta.

Po vladni izjavi je posl. Engel predlagal, da se o tej izjavi otvori debata. Bilo je sprejeto, in je priglašenih že 63 govornikov.

Posl. dr. Krek je s tovariši vložil interpelacijo na finančnega ministra zaradi urejenja plač delavcem v tobačnih tovarnah, zlasti v Ljubljani, kjer je draginja.

Jezikovne naredbe je vlada odpravila. Vsled tega je med češkim ljudstvom nastalo veliko razburjenje. Po mnogih krajih, sosebno v Pragi, je občinstvo priredilo demonstracije, dasi so merodajni vodilni češki krogi ljudstvo svarili, naj ostane po vsem hladnokrvno. V mnogih krajih so demonstrantje napadli policijo in vojaštvo. Posebno se ljudska jeza obrača proti židom, katerim pobijajo šipe.

Sloga mej mlado- in staročehi se morda doseže. Da se doseže ta sloga, imajo v Pragi zaupna posvetovanja. Čehi nameravajo ustanoviti poseben narodni svet, katerega naloga bode, poravnati nastale nesporazumnosti.

Italijanski poslanci so bili pri grofu Clary-ju. Basevi je tožil, kako privandrani Slovani zatirajo Italijane. Zahteval je, da se hrvatski gimnaziji preloži iz Pazina Ako vlada pojde na roke Italijanom, jo bodo podpirali. Politični mešetarji!

V Belgiji so se za občinske volitve zvezali liberalci in socijalni demokratje. Dosegli niso posebnega uspeha. Največ sedežev so si socijalni demokratje in liberalci pridobili v Antwerpnu.

Transvalsko vprašanje. Zadnjič smo poročali, kako se je pričel med Buri in Angleži — boj. Burom se je koj s početka na več krajih posrečilo presenetiti nasprotnike z lepimi vspehi, tako n. pr. z vzetjem Mafekinga Ladysmitha in Newcastlega. Angleška vlada je takoj odredila, da se odpravi poleg na bojišču že zbranih vojakov še 74 parnikov s 112 stotnijami vojakov v Afriko. Nadalje je vzela v lada kreditav znesku 240 miljonov gld. Vsled slabih poročil z bojišča, in pa ravnokar omenjenega kredita so prebivalci Londonski zelo poparjeni. Navdušenje za vojsko se je precej pomirilo. Zraven tega se je širiti jela še govorica, da Buri z gotovostjo pričakujejo vojnega sukurza, ki bo baje jako izdaten. — Toda kmalu po teh prvih vspehih nastopili so, — če viri, ki, kar je treba povdariti, so strogo angleški, prav poročajo — za Bure — slabši dnovi. Blizu mesta Glencoe so zadele angleške in burske čete skupaj. Pričakovati ni bilo za Bure nič veselega. Angleži so namreč po prvih žalostnih skušnjah obrnili vso svojo pozornort na to važno postojanko in koncentrirali tu vso svojo moč. Boj se je bil dolgo; konečno pa smo 21. oktobra zvedeli po brzojavu, da so propadli Buri. Angleži so zmagali z velikimi zgubami. Prišli so ob 300 mož, general Symons pa je bil nevarno ranjen. Krivda bi bila na strani Burov, ki so se kljub temu, da se jim je zatrjalo, ne preje začeti bitko, dok ne dobijo pomoči, vendar maloštevilni podali v boj s samo petimi topovi. Tudi so jim Angleži ujeli tri najiskuseneje voditelje. Tudi nadaljna poročila so za Bure jako neugodna. Glasom teh poraženi so bili tudi pri Elandslaagde, nekim mestom med Ladysmithom in Dundeejem, kodar so angleški dumdumtopovi požrli Burom njih najboljega poveljnika Kocka. — O bitki pri Dundee se poroča, da so imeli Buri 9000 tisoč mož, a so kljub temu podlegli. Bure potiskajo Angleži sedaj nazaj proti meji. Vendar pa niso verjetne vesti, da je Krüger že tako obupal, da se hoče kar brezpogojno — udati. Kadar združijo Buri vse moči, čaka Angležev še marsikaka kritična bitka. — Sploh so pa, — kakor rečeno, — vesti o angleških zmagah jako pretirane.

— Neko nadaljne poročilo pevé, da so se 23. t. m. Buri številno zbrali nekje med Dundeejem in Ladysmithom, kjer se orhanizujejo za nadaljni boj. V Deželi Grigua in Bečuana sta se proglasili za bursko oblast. Burci so se potem pomaknili proti Melmoutu, katerega prebivalci so vbežali v Macwell. Nadalje so zasedli mesto Kliplam. Dalje časa oblegajo tudi že Kimberley, ki mu preti velika nevarnost. Burski general Cronje je 24. t. m. napal Angleže pri Elandslaagde. Boj je trajal 7 ur. Pregnani so bili Angleži. Potem so jeli bombardirati Mafeking. Nadalje se je skazalo, da vest o vgrabljenju 5 topov Burcev in o zmagi pri Glencoe ni resnična. Sploh so Angleži v hudem položaju.

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. Poljedeljsko min. je dovolilo kranjski kmetijski družbi 700 gld. podpore za prireditev premovanj goveje živine. — V Brezovici pri Šmikelu je zgorel 2½ letni Hočevar. Stal je pri ognju in se mu je vnela obleka. — V Ljubljani se bila slovenska luteranska prida. „Narod" je pridno bobnal za njo. Tudi znak časa! — Okrajno sodišče premeste iz Zatičine v Višnjogoro. — Gorelo je v Podutiko nad Ljubljano. Nevarnost je bila za celo vas velika. — V Ljubljani so pričeli s tehuničnimi predpripravami za električni tramvaj. — V Kamencih v Zumberku je gorelo. Škoda znaša okoli 14000 gl. — Novorojenca je umorila 26 letna Marija Zgonc iz Višnjegore. Porodila je otroka v gozdu ter ga umorila. — Utonila je 17 letna Marija Repič iz Cepnega pri Postojni. Na brvi se je zadrsnila v vodo, in je še niso dobili. — Mrtvo truplo kakeda 50 let starega moža so našli v Savi, ne daleč od železniške postaje Sava.

Na Štajerskem. Volitve v okrajni zastop slovenjebistriški so odložene, ker je glavarstvo razpisalo premalo število odbornikov. — V Celju je umrl prof. veronauk na gimnaziji dr. Frán. Janežič. Svetila mu večna luč! — V Celu so otvorili orgljarsko šolo. — Tajnik okr. zastopa v Ptuju, g. Jož. Skubic, je odlikovan s zlatim zaslužnim križcem. — V mariborski stolnici je presv. škof blagoslovil jubilejni altar presv. Srca Jezusovega. — Konzistorijalnim svetovalcem lavantiske škofije sta imenovana preč. gg. prošt ptujski, Jožef Flek. in opat rajhenburski, Ivan Epalle. — Celjki mestni svet je prostor pred kolodvorom krstil za Bismarkov trg. Zdaj je nemštvo rešeno!

Na Koroškem, V celovški bogoslovnici je 28 Slovencev. — Živino zdravnik g. J. Zanoškar je prestavljen iz Pliberka v nemški Št. Vid. V Pliberk pride R. Heinrich. Prvi zna slovenski, drugi ne. Tako koroški deželni zbor skrbi za Slovence. — Montanska družba je opustila plavž v Lölingu. — V Bačah na Koroškem je bil velik požar. — Železnico iz Volšberga v Zeltweg bodo otvorili dne 2. dec. t. l. — Neznano žensko, staro 70 do 80 let, so našli mrtvo na travnikih blizu Otoč ob Celovcu.

Dopisi.

Iz Kobarida. Nabralo se je precej novic, odkar z nihče poročal iz našega trga v vaš cenjeni list. — Zapustil nas je naš priljubljeni g. kaplan Francè Franké ter šel v daljno Trento past ovčice Gospodove. Komaj eno leto bil je ta gospod pri nas, pa se nam je tako priljubil, da smo se komaj ločili od njega. Solze so pričale v našej ljubezni do njega in njegovi do nas. — Dobili smo pa že novega g. kaplana Cirila Vugo, solkanskega rojaka. Bog daj, da bi ta gospod kaj dalj časa ostal pri nas. — Dobili smo pa v Kobarid tudi po dolgem trudu zdravnika, ki je bil neobhodno potreben. Novi g. zdravnik dr, Votočka je rodom Čeh, pa zna že precej dobro slovensko, ker je bil eno leto sekundarij v jubljanski bolnišnici. Stalne plače ima 800 gl., katero donašajo vse občine kobariskega sodnega okraja razun občine Libušnje, katera se ni hotela pridružiti. Pravici na ljubo moramo povedati, da je bilo ljudstvo v libušenjski občini zadovoljno prispevati k plači zdravnikovi, da pa so zmagali v občinskem odboru nekateri starešine, ki so še vedno mnenja, da zna vsaka baba bolje zdraviti kakor izučeni zdravnik. Občinam, ki prispevajo k plači zdravnikovi, protavile so se jako nizke takse, če kličejo zdravnika, Libušenjci pa bodr morali plačevati, kolikor jim bo hotel zdravnik začuniti — sploh pa niti zahtevati ne bodo mogli, da gre v nji-

hovo občino zdravit. Če bodo morali toraj drago plačevati zdravnika, in še milo prositi, da se jih vsmili, — naj si sami pripišejo. Sploh pa so jim dali Kobaridci še odloga, da popravijo svojo napako. Pomislijo naj, da jih bo marsikateri revež preklinjal, ko bo moral kravo prodati, da plača zdravnika, ko bi ga drugače lahko skoraj zastonj imel. — Možje libušenjski, pomislite malo, in popravite svojo napako! — Sedaj je vendar enkrat stalno določeno, da prične nova sodnija uradovati z novim letom 1900. To so županstva razglasila po celem sodnem okraju, — toraj bo menda vendar gotovo, — ali pa — ne! Počakajmo torej da vidimo, kakor je rekel slepec, — če ne bo popred še konec sveta. — Kakor navadno, imeli smo tudi letos na praznik posvečevanja cerkva trg, ki se zove „močnikar“. Gostilničarji so nam postregli z „močnikom“, ki pa jo bil bolj podoben sladki vodi, kakor pa rebuli. Tudi presali smo prav do zgodnjega jutra — seveda na narodni kobariski takt. Vedeti namreč morate, da mi zavedni Kobaridci nikdac ne plešemo na laški takt, ampak smo si raje ustanovili svojo lastno narodno godbo. Bog živi našo narodno godbo! — Naša narodna čitalnica spi spanje pravičnega. Tako daleč je prišlo, da neče nihče rad predsedovati in sedaj vlada v njej republika. Če se prav ne motim ima samo 4 časopise, - seveda liberalne. Kako je cvetla nekdaj za preč g. Simona Gregorčiča - pa je od cvetla, ali prav za prav liberalizem položil jo je na mrtvaško prosteljo, da ji počasi zatisne oči. — Če še povem, da kobariških klancev še niso pričeli popravljati, povedal sem več kar sem vedel novega, ter vam kličem z Bogom!

NOVICE.

Pri Nj. Em. kardinalu sta bila na obisku msg. dr. Ant. Mahnič, škof krški, in msg. Petris, naslovni skot v Ebronu.

Škofovska posvetovanja se vrše 7. novembra v knezo nadškofijski palači na Dunaju.

Nadškof Rajčevič v Zadru je bil obodel nevarno in je že vmrl.

Imenovanja in premeščenja. Pravosodni minister je imenoval svetnikom okrajnega sodnika dr. Jos. *Colombisa* v Labinju, kakor tudi sodne tajnike Ivana Bat. *Valentinčiča* pri okr. sod. v Piranu in Konstantina *Budiniča* pri okr. sodišču na; Krku tajnik dr. Matteo *Brunetti* je imenovan okr. sodnikom v Bujah.

Okr. sodnik Jurij *Zotig* je premeščen s Krka v Kormin.

Povišanje. V 7. plač. razred so povišani gim. prof. Anton Šantel in Frid. Simzig, ter real. prof. Fr. Plohl in Al. Möstl.

Izpiti učiteljske usposobnosti v Gorici pričnejo 13 nov. ob 8 uri zjutraj. Zglasilo se je 15 Italijansk, 12 Slovenk in 1 Slovenec.

Iz Rihenberka. G učitelj Možina je poslal „Primorskemu Listu“ popravek glede na dopis z dne 3. oktobra. V tem popravku pravi pred vsem, *da ni on priredil plesa ampak, da „so“ga priredili nekoj društveniki .... za kateri so dobili dovoljenje od društva, kateremu ni še podpisan predsedoval.*“ Resnici na ljubo in na prošnjo mnogih rihenberških in brejskih občinarjev objavljam tukaj sledeče naznanilo, katero je g. učitelj Možina *kot presednik* bralnega društva na Brjiv poslal glede plesa c. k. okrajnemu glavarstvu:

„*Slavno c. k. okrajno glavarstvo!*

„Vdano podpisani vsojo sislavnemu „istemu naznanjati, da tukajšno postavno „obstuječe društvo: „Bralno in pevsko „društvo Čitalnica“ priredi dne 24 t. m. „društveno plesno veselico za se in va„bljene goste v zaprtem dvorišču gosp. „Ferdinanda Kodrič. Začetek plesa 3 in „pol uri popoldne. Vabljeni gostje morajo „pri vstopu izkazati vabilo, poslano jim „od društvenega odbora, drugače jim „vstop ni dovoljen. Vstop k plesu je „1 gld. 50 kr.

„Za odbor bralnega in pevskega „društva Čitalnica na Brjah (pri Rihen„berku) dne 20 oktobra 1899.

ANT. MOŽINA
t. č. predsednik.“

Tako je tedaj *g. Možina kot predsednik* priredil ples, za kateri so bili, karor se je sam izrazil proti podpisanemu. „*vsi starci in vse babnice*“ na Brjah (Lep poklon Brejcem!), kar navdušeni. Da je bil pa ta ples res javen, izve g. Možina zdaj lehko pri svojem *tovarišu Janezu Štokolj-u*, ali pri rihenberški žandarmeriji ali pa pri c. kr. glavarstvu v Gorici. Rihenberško županstvo je imelo tehtne razloge, da je potratnemu plesu nasprotovalo, mislim pa, da ni naloga učitelja, da prireja nasproti županstvu na Brjah javne plese. V tem je imel podpisnik z dne 3 oktobra t. l. popolnoma prav.

Jožef Pavlica
župan

C. kr. namestnik grof Goëss potuje po Istri. V Pazinu, kakor poroča „Piccolo“, se je posebno zanimal za italijanski gimnazij. Večinoma povsodi je govoril italijansko. V Veprincu ga je g. župnik nagovoril hrvatski ter omenjal tri zadeve, katere narod najbolj tišče: odpravo vinske klavzule; šolske takse naj se popolnoma odpravijo; in da ljudstvo ugovarja dokladi za vzdrževanje italijanskega gimnazija v Pazinu.

Brzojavna zveza z Južno Afriko mej Natalom oziroma Oranje državo in Transvalom je popolnoma ustavljena. V južno Afriko določene brzojavke cenzurirajo angleška oblastva v Adenu.

Višje sodni predsednik v Trstu postane sekcijski načelnik v pravosodnem ministerstvu dr. Ferdinand Schrott. Bil je že drž. pravdnik v Trstu.

Grof Goëss pojde?! V državnozborskih krogih govore, da pride bivši trgovinski minister baron Dipauli kot namestnik v Trst, sedanji namestnik grof Goëss da pride v Gradec.

Tatovi zažgali mesto V Ameriki je pogorelo mesto Madison na Ilijonski centralni železnici. Skoro vse trgovske hiše in stanovanja so povorela. Grozen požar so zakrivili tatovi, ki so v nekem skladišču razsteljevali neko blagajno.

Štrajk na učiteljišču v Kopru. Italijanski dijaki koprskega učiteljišča štrajkajo. Nekareri dijaki so bili izključeni, ker so po ulici kričali „evviva Italia“, s strajkom hočejo pomagati izključenim tovarišem. Zahtevajo tudi, da morajo oditi slovenski gojenci, sicer ne pridejo v šolo. Pač lepe so razmere v Kopru! Skrajni čas je že, da vlada premesti učiteljišče iz Kopra.

Porotne obravnave. Dne 23. m. m. je bil obsojen na 5 let ječe 19 letni mladenič Moro radi umora svoje ljube. — 24. t. m. sta sedela na zatožni klopi L. Sušmelj in Frančiska Bončina iz Podgojzda nad Grgarjem obtožena tatvine. Sušmelj je bil obsojen na 16 mesečni in Bončina na 18 mesečni zapor z jednim postom na mesec. Obravnava je bila italijanska s posredovanjem tolmača, ker je preiskovalni sodnik zapisnike pisal v italij. jeziku. — 25. okt. se je zagovarjal znani tiček 16½letni čevljar Karol Spangher radi tatvine. Obsojen je bil na 6 let zapora in 3 leta v prisilno delavnico. Nad 30 tatvin so mu dokazali. — Dne 26. okt. je sedela na zatožni klopi Magdalena Avian iz Joanniz a radi tatvine. Prisodili so ji 7 mesecev trde ječe s mesečnim postom. 27. ekt. so sodili 18letno Alojzijo Fancorossi iz Červinjana radi detomora. Nesrečnica bo 6 let premišljevala strašni zločin ter se vsako leto 24. sept. v temni ječi postila.

O železnici Bohinj-Gorica-Trst so pričeli poročati tržaški listi. Italijanski poslanci so bili pri železniškem ministru ter mu priporočali nujnost glede druge zveze s Trstom. Minister je odgovoril, da se v najkrajšem času zvrše koraki, ki vstrežejo željam. Da bi se le tudi res zgodilo!

Novo ime za Postojno je „Postumia“. Tako stoji v uradnem razglasu poštnega in brzojavnega ravnateljstva tržaškega v „Osservatore Triestino“ z dne 17. oktobra. Toraj uradi sami se hočejo posluževati uradno prepovedanih, spačenih imen. Proti temu protestujemo!

Krut mož. Orožniki so v Djakovu zaprli kmeta Marka Tomaševiča, ki je grozno trpinčil svojo ženo. Upregel jo je poleg konja v voz in jo neusmiljeno pretepal. Vso razbito je potem zapiral v klet. Tomaševič se izgovarja, da mu je bila žena nezvesta in da jo je radi tega na tako krut način kaznoval. Človeška zver!

Umrl je v Gorici dr. Henrik Clement, sin nedavno se vstrelivšega Tomaža, klobučarja v Raštelu.

Požar v Rihemberku. 23. m. m. po noči je pogorela g. Maksa Ličena hiša, hlev in klet, v kateri je bilo 50 hl. vina. Skoda znaša okoli 7000 gld. Lastnik je bil zavarovan.

V **bolnišnico** so pripeljali 61 letno Marijo Žnidarčič iz Ajbe, katero so našli v nekem hlevu v ulici Leoni skoraj mrtvo. Že več dni ni vžila nobene jedi.

Vspored pevske produkcije, katero priredi cecilijansko družtvo za goriško nadškofijo 9. novembra t. l. v Černičah.

Predpoldne ob 10. uri slovesna peta maša s propovedjo. Introit (Terribilis est) in komunijo gregorijanski koral s spremljavo orgelj Kyrie Fr. Wittov iz Missa II Toni. Drugo iz troglasne I. Singenbergerjeve maše za moški zbor in hon. s. Familiae; graduale Locus iste D. Fajgeljev; ofertorij P. U. Kornmülerjev.

Popoludne ob 2. lavretanske litanije, zložil J. Kokošar. (T. e. et Litaniae lauretanae št. 8). Tantum ergo K. Ettov; Salve Regina Braunova.

K tej produkciji vabi vljudno slov. odbor cec. družtva vse svoje ude in prijatelje cerkvenega petja. Posebna vabila se ne bojo razpošiljala.

Slovensko podporno društvo za zavarovanje goveje živine bo imela v nedeljo dne 5. novembra ob 10. uri predpoldne podočen shod v slovenski kmetijski šoli v Gorici.

Krojaška zadruga je dobil uličen nadpis. Nad njo bo „goriška ljudska posojilnica“, ki ima tudi že krasen nadpis. V tej hiši bo imel tudi slavni slovenski fotograf Jerkič svoj atelier. Hiša, katero je kupila ljudska posojilnica in trgovsko-obrtna zadruga v gosposki ulici, se bo sedaj izvrstno porabila. Po tej hiši je gosposka ulica dobila zdaj vse drugo lice.

Lekarna Pontonijeva v Raštelu je nov samo italijanski nadpis. Vse druge lekarne, razun Kürnerjeve pri gledališču, imajo tudi kaj slovenskega nadpisa.

Podmelec dne 30 okt. — V Podmelcu je 30 t. m. umrla pobožna in gostoljubna župnikova mati gospa Matilda Primšar. Bodi blaga ranjka, posebno gospodom duhovnikom, med kojimi je imela premnogo znancev, priporočena v memento.

Slov. kat. akad. društvo Danica je izvolilo pri prvem rednem zboru v XI. teč. dne 26. oktobra sledeči odbor: Predsednik: Anton Vadnal stud. shil., podpredsednik: Luka Arh, stud. phil., tajnik: Anton Cvetek stud. iur., blagajnik: Rudolf Lampe stud. agr., knjižničar: Bogumil Remec stud. phil., gospodar: Matija Lavrenčič stud. iur.

Vsled nesreče na Gniudski železnici kjer se je docela pohabil tudi nek Ostatek, železnični kontrolor, tako da je danes popolnema neporabljiv, je tžil imenovani uradnik železnični erar na izplačilo 30.000 f. za bolečine, 926 f. za odhod zaslužka in za bodoče mesečnih 200 f. Dunajsko trgovinsko sodišče pa je obsodilo erar na izplačilo 926 f. za odhod zaslužka, 2070 f. za stroške zdravljenja in 15.000 f. za bolečine.

Nove razglednice s podobo brdskega gradu in pisatelja Janka Kersnika so izšle pri gospč. L. Roblek v Litiji. Čisto skupilo je namenjeno družbi sv. Cirila in Metoda.

Kaznovan profesor. Profesor zgodovine Vargha, ki je v svojih predavanjih žalil Nj. Veličanstvo in grdil katoliško cerkev, jo je slednjič skupil. Na podlagi stenografskih zapiskov je bil obtožen ter odstavljen. Značilne za patrijotično mišljenje ogerske mladeži so demonstracije budimpeštanskih dijakov za kaznovanega profesorja.

Daleč smo prišli! „Slov. listu“ pišejo iz Trsta: „Še tega je manjkalo!“ Narod hoče zopet zavrtati luknjico v ladijo naše „Družbe sv. Cirila in Metoda.“ Te dni je pisal, da naj bi odpravila družba s tržaške šole šolske sestre. To vrtanje bode zopet le družbi škodovalo. Pri nas v Trstu so bili v prejšnjih časih tudi nekateri zoper sestre, sedaj pa, ko vidijo krasne uspehe na šoli pri Sv. Jakobu in pri veselicah, katere prirejajo sestre, so vsi za nje navdušeni. Bojimo se pa, da bodo „Narodovci,“ ki tišče liberalce v družbin odbor, poskusili vender tudi ta naskok na družbo. S tem bodo le napravili, da postanejo rodoljubi, ki še niso liberalci, nezaupni. Jadna nam majka! Torej niti ta družba ni več sveta možem Tavčar — Malovrhovega kopita!

V **Moši** bolehajo ljudje na vročinski bolezni.

Nova žendarmerijska postaja se se je odprla v Dornbergu.

Nesreča na lovu. Leopold Kante iz Branice je šel na lov nedeljo osem dni zjutraj. Puška se je razletela in ga poškodovala na roki, da so ga morali prepeljati v Trst v bolnišnico. Rane so nevarne. Posvečujmo nedeljo!

Umrl je v Ajdovščini 23. m. m. č. g. župnik Ivan Dugulin v 51 letu. — V St. Andrežu je umrla g.a Karolina Furlani, nadučiteljeva soproga. Naj počivata v miru!

Pri starešinstvenih volitvah v Komnu je zmagala mlada stranka. Da bi le delala v blagor in prospeh občine!

Novo brzojavno postajo so odprli pri c. kr. poštnem uradu pri S. Luciji ob Soči.

V **bogoslovje** so vstopili letos kot prvoletniki za goriško nadškofijo gg. Brezavšček Ivan z Vrha, Fon Iožef z Vrsna, Ivančič Iožef z Kamna, Kobal Ignacij s Št. Viškegore, Lavrenčič Frančišek iz Saleža, Leban Albert iz Prvačine.

Železnična vest. Kakor naznanja c. kr. ravnateljstvo državne železnice v Beljaku so od sedaj naprej ponočni brzovlaki na progi Sv. Mihael — Amstetten zopet v prometu. S tem je promet brzovlakov med Dunajem in Pontebo zopet odprt.

Bojkot proti električnemu tramvaju so pričeli Hrvatje na Reki, ker so na tramvaju samo mažarsko — laški napisi.

Znak časa. Pri nekem županstvu blizu Dunaja je bilo razpisano mesto pomožnega uradnika s plačo 420 gld. Oglasilo se je za to službo 284 prosilcev, mej temi 41 doktorjev prava in 3 odvetniki.

Zavezo slovenskih in istrsko hrvatskih županov je vlada potrdila.

Klavzulo o carini na vino namerava naša vlada pri obnovitvi trgovinske pogodbe z Italijo odpraviti. Skrajni čas je, da se to tudi zgodi. Tako bodemo vsaj rešeni trtne uši št. 2., pa tudi našega ljudstva zdravje ne bo v nevarnosti.

Na Vrsnem — kakor nam rišejo — dobili so letošnje šolsko leto lastnega učitelja g. Jelinčiča, ki je prišel iz Št. Viške Gore. Do letos podučeval je g. Uršič, in sicer potovalno, Smest in Vrsno. Ker pa jo imenovani gospod že lani bil stalno nameščen v Smasti, dobili so Vrsenci letos lastnega učitelja.

Poštne zadeve v gorak! V „Primorcu“ je bila menda brati, kako da zadržuje Tolminska pošta nekatera pisma namenjena v „Plužno“ na Cerkljanskem. Proti upraviteljstvu Tol. pošte vemo mi kmetje marsikak lep izgled navesti. Prav mnogokrat se prigodi, da povprašujejo po 2 krat, tudi 3 krat po pismih. Pisma le žé na pošti, a slišimo odgovor: ni nič.

En tak slučaj: Pismo z različnim naslovom došlo je Tolmin dne 13 tm. zjutraj. Isti dan povprašala je stranka po pismu ker ga je za isti dan pričakovala, odgovorilo se ji je: ni nič. Enako se je zgodilo prihoduji dan. Še le v nedeljo — *3 tji dan* — prijela je stranka pismo. V tem času prišlo bi bilo pismo lehko na Dunaj in nazaj. G. poštar! Kedo povrne stranski škodo, ki jo je imela radi površnosti vaših služabnikov! Saj je c. kr. pošta menda tudi za nas uboge kmete. Pa brez zamere!

Ljubljanski krščanski socijalci so vršli pretečeno nedeljo v „Katoliškem Domu“ dobro obiskan drustven shod. Vsled agitacije socijalnih demokratov v zadnjem času in vsled naklonjenosti župana Hribarja napram rudečkarjen je prišla v vrste ljubljanskih krščanskih socijalcev nova navdušenost, to se je videlo na nedeljskem shodu. Govorili so gg. Lampe, ki je med drugim razpravljal tudi o *posredovalnici za delo*, potem Gostinčar in Moškerc. Prih. sredo pa priredi „Zveza“ v „Kat. Domu“ zopet običajno javno predavanje, kjer bo razpravljal Dr Aleks. Ušeničnik o vzrokih brezverstva.

Nedeljski počitek. Nižje-avstrijski namestnik odgovoril je deputaciji dunajskega društva prodajalcev papirja, ki je vložila protest proti vpeljanemu nedeljskemu počitku za poletni čas, da se nadeja, da se mu posreči v prihodnjem letu urediti splošni nedeljski počitek ne samo za poletne mesece, ampak tudi za zimski čas, tedaj za celo leto.

Veselo sporočilo za železničarske uslužbence. Železniški minister je obljubil, da se železničarskim uradnikom in usiužbencem plače zboljšajo letos s 1. novembrom. Za to zboljšanje plač imata največ zaslug poslanca Tuzl in dr. Krek.

Petdeset let škof Dne 17. novembra t. l. bode preteklo petdeset let, odkar ima veliki dobrotnik hrvatskega naroda, Jožef Juraj Strosmajer, škofovsko dostojanstvo. Z narodom hrvatskim se veselimo tega redkega slavlja.

Novo industrijalno podjetje. V Trstu se je osnovala družba, ki hoče pri Borovnici poleg Ljubljane kopati železno rudo. V družbi sta tudi gg. dr. Majaron in dr. Mosche.

Hrvatski radnički glas, glasilo hrvatskih krščanško-socijalnih delavcev, je prenehal. Dne 20 t. m. je izšel v Zagrebu „Glas naroda“, glasilo hrvatske delavske samostalne stranke. List bode izhajal mesečno dvakrat ter stane za celo leto. 2 gld. Bog blagoslovi napore hrvatskih delavcev!

Nesreča v Rudniku. V Rešiči na Ogrskem je udrla voda v neki rov v rudniku. Pri tem se je ponesrečilo sedem rodbinskih očetov. — Uboge rodbine!

Slovenskim krščansko-socijalnim delavskim društvom. „Slovenska krščansko socijalna zveza“ v Ljubljani prosi odbore vseh krščansko-socijalnih društev na Slovenskem, da ji *nemudoma* dopošljejo naznanila o *sedanjem številu svojih članov*, ker bode poročala na strankarskem shodu vseh avstrijskih krščansko-

socijalnih delavcev na Dunaju dne 3. decembra t. l. o razvoju krščansko - socijalnega delavskega gibanja na Slovenskem. Dobro bi bilo, da se zastopnikom „Zveze“ pridružijo tudi nekateri člani drugih naših delavskih društev. Kdor bi se odločil udeležiti se strankarskega shoda na Dunaju, naj svoj sklep naznani odboru „Zveze“, ki bode preskrbel stanovanje in hrano na Dunaju.

Cesaričina vdova Štefanija se možI. Vesti o zaroki cesaričine vdove Štefanije postajajo vedno verodostojnejše. Izvoljenec njen je mažarski grof Lonyay, katerega je spoznala preteklo jesen v Požunu v hiši nadvojvode Friderika. Mej belgijskim in avstrijskim dvorom se vrše radi poroke že pogajanja. Želelo se je, da cesaričina Štefanija počaka sè svojo možitvijo toliko časa, da oddado njeno hčer, ki bi sicer morala odpovedati se vseh pravic do prestola; vender Štefanija tega ne bode čakala, ampak se takoj omoži ter se še odpove svojemu sedanjemu naslovu in vsem ž njim združenim pravicam. Pravijo, da je cesar srečni dvojici dal v dar nek grad, oče Štefanije bode pa odštel jeden milijon frankov. Po poroki bode Štefanija stalno bivala na gradu svojega moža na Ogerskem. Izrazila se je, da hoče biti odslej le „ogerska grofica“. Cesaričina Štefanija ima sedaj 34 let in je baje še jako lepa žena.

Slovenski „Narodni Dom“ v Ameriki. V Clevelandu so imeli dne 7, t. m. posvetovanje, da zgrade svoj „Narodni Dom“. Izvolil se je odbor, ki bode upeljal potrebno akcijo.

Žrtve Milanove. Petrograjski list „Novo Vreme“ piše: Od dne, ko je Knežević napadel Milana, pa do danes je bilo v Srbiji zaprtih 376 oseb, 281 izgnanih iz Srbije, mej temi so štirje bivši ministri. Nad 200 oseb je pobeglo iz Srbije, okoli 20 oseb je zbežalo mej hajduke. 71 oseb je zgubilo državne službe. Obsojenih je 64 oseb na 411 let temnice zaradi razžaljenja „veličanstva kralja Milana“, 52 oseb jih še čaka obsodbe, 58 jih je pod policijskim nadzorstvom.

Koliko jé Luccheni? Luccheni dobi vsako jutro jeden in pol litra kave z mlekom, kadar tega ne mara, dobi pa čokolado. Opoludne dobi jeden liter zelenjave (fižola, makarone, zelja itd.); v četrtek in soboto dobi juho in 300 gramov mesa s salato ali krompirjem. Vsak večer ima juho. Na dan ima 650 gramov kruha in kadar se mu zljubi delati, tudi dva decilitra rudečega vina. Tako se godi morilcu cesarice! Mnogo poštenih delavcev ima slabejše življenje.

Novodoani Aroni. Že aprila meseca t. l. so otvorili v Tunisu železnično progo Sfaks-Gaffa, a do sedaj je niso izročili prometu. Sedaj se je pa izvedelo za vzrok tej zamudi. Inženirji so namreč delali malo prenaglo. Zemljišča, po kakaterem je položena proga, niso dovolj iztrebili, in sedaj so korenike, grmovja in drevja, puščena v zemlji, začela semtertje poganjati in rasti ter so vzdignila prage, na katerih so utrjene železne prožnice. Vsa proga je valovita in ni za nobeno rabo. Pravijo celo, da so tudi nekateri pragi, ki so bili iz svežega lesa, pognali korenine in začeli veselo rasti. Tudi cvetja da je že videti na njih. Ako pomislimo, da se v onih gorkih krajih razvija rastlinstvo zelo bujno, se ne smemo čuditi tej nenavadni prikazni.

Poroka nadvojvodinje Štefanije z grofom Lonyay-em se vrši 22. novembra pri avstro ogerskem poslaništvu v Londonu in sicer najprej civilno, potem cerkveno, ker je ženin ogerski državljan. Po poroki izgubi grofinja Lonyay naslov „c. in kr. princezinja in nadvojvodinja“, ohrani pa naslov „kraljeva princezinja“, ki ga ima po svojem rojstvu. Njena dosedanja apanaža v znesku 420.000 gold. se zniža na 120.000 gold. — Hči prestolonaslednice vdove, nadvojvodinja Elizabeta, obdrži dosedanji naslov in časti ter ostane še nadalje v Avstriji.

Birma za ameriške Slovence je bila 15. t. m. v Toweru v cerkvi sv. Martina. Mladih ameriških Slovencev je bilo tedaj v Toweru vse polno.

78 let v službi pri isto tisti tvrdki bil je Ivan Bajt iz Tolmina in sicer v Celovcu, kjer je umrl 16. t. m. v starosti 94 let. Vstopil je kot 16 leten deček pri tvrdki Neuner, kjer je ostal do smrti. Vodstvo trgovine je prešlo v tem času že v roke četrte generacije. — 1845. l. bil je odlikovan od niževavstrijskega obrtnega društva z veliko srebrno medaljo, od cesarja pa je dobil srebrni zaslužni križec in v jubilejnem letu jubilejsko medaljo.

16 let trajajoti spanec. V Parizu obuja neka deklica vsled svoje čudne bolezni že dolgo časa pozornost zdravniških krogov. Preteklo je že nekako 16 let, kar se nahaja v stanju nepretržnega spanja. Deklica je hči na živcih bolnih in alkoholizmu udanih starišev, ter je bila že s početka podvržena histeričnim napadom. Nekega večera l. 1882, — bila je stara ravno 19 let, — začela jo je viti božast med ktero je zaspala in se do danes še ni zbudila. — Praživljajo je na umeten način. Na svoji telesni teži ni veliko zgubila, kajti znano je, da človek v takem položaju potrebuje le malo hrane, ker organizem bolj časa funkcijonira. Sodi se, da deklica sploh nič več ne okreva in da vsled tega — vsahne. Vendar je pa ta slučaj zelo redek in res prav žalostno zanimiv.

Jedno minuto v — ječi. Nedavno je neko porotno sodišče v Virginiji, deželi Severne Amerike, imelo sklepati o krivdi dveh časnikarjev, obtoženih po tiskovnem zakonu. Po daljšem posvetu izrekli so porotniki svoj krivdorek in sodni dvor prisodil jima je kazen 5 dolarjev in *jedno minuto ječe.* Ker obsojenca nista prijavila nikakega vsklica zoper visokost kazni se je sodba takoj izvršila in občinstvo je z uro v roki čakalo na konec kazni in glasno štelo sekunde, ki sta jih krivca imela presesti v ječi.

Kontrolni shod. Tudi na Ogrskem se pri kontrolnih shodih množe slučaji, da morajo reservniki vsled javljenja v ogršćini roncati v zapor. Tako se je v Aradu javil pred kratkem nek reservist z ogerskim „Jelen“. Stotnik Burda je njega in precej druzih, ki so se nepažno javili, obsodil v zapor od treh do 5 dnij. V Budapesti pa je nek honvedski častnik obsodil v zapor rezervnika, ki se je oglasil s „hier“ in ne z „Jelen“. Honvedi so namreč isto, kar pri nas domobranci. Službeni jezik je tam ogrski. Jednako bi moralo biti za domobrance vsaj pri kontrolnih shodih tudi pri nas deželni jezik služben.

Zahvala.

Vsem p. t. prijateljem, znancem in sorodnikom, kateri so mojemu pokojnemu bratu, g. **Jožefu Leban** c. k. učitelju na vadnici v Trstu, izkazovali svoje sočutje za časa bolezni in o smrti izrekam presrčno zahvalo. Osobito dolžen sem zahvalo preč. duhovščini kakor, p. t. g. kolegom blagega pokojnika za obilno udeležbo pri pogrebu dne 18. t. m. Bog plati stotero!

V Vrtojbi dne 21. oktobra 1899.

JAKOB LEBAN
brat.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8

priporoča

pristna bela in črna vina iz vipavskih furlanskih,

briskih, dalmatinskih in isterskih vinogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro - ogerske monarhije v sodih od 56 itrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmerne. Postrežba poštena.

Nova delavnica

cerkvenih posod in orodije.

Gorica, magistratna ulica št. 8.

Podpisani vsoja si naznaniti preč duhovščini, da je odprl novo delavnico cerkvenih orodij in posod ter se priporoča za naročbe svečnikov, svetilnic itd. v vsakovrstni kovini in v vsakem slogu po najnižjih cenah.

Ker še nima ilustrovanih cenikov, pošlje po želji preč. duhovščini obrise raznih posod in orodja.

Priporoča se tudi za popravljanje rabljenih reči, jih zopet posrebri in pozlati tako, da dobijo prvotno stanje.

Izdeluje strelovode po najboljših iznajdbah in popravlja že rabljene.

Vdani
Franc Leban
srebrar

Prva slovenska trgovina z železjem

KONJEDIC & ZAJEC

prej G. Darbo

GORICA — pred nadškofijo št. 9. — **GORICA**

Priporočata po najnižih cenah svojo bogato zalogo najboljšega štajerskega železa in pločevine raznega obrtnijskega, poljedelskega, vinogradskega in pohišnega orodja. Prevzemata naročila za vse stavbe in podjetja. Glavna zaloga za Gorico in okolico izdelkov c. kr. priv. tovarne; pripoznana zaloga najboljih kotlov od g. Nussbaum-a v Ajdovščini po tovarniških cenah.

Edina zaloga najboljega koroškega askalon in brescian jekla. — Zaloga Portland in roman cementa. — Česar ni v zalogi, priskrbi se nemudoma.

Kupujeta staro železo in kovine po najvišji ceni!
Vsako naročilo izvrši se nemudoma in vestno!

Odlikovan fotografski atelier

ANT. JERKIC

v Gorici

na Travniku št. 11,

poddružnica v Trstu na Akvedotu štev. 25 priporoča se svojim rojakom v mestu in na deželi.

CENIK

šolskih, pisarskih in raznih drugih potrebščin.

Papir: uradni zavoj (250 pol)				od gl.	1.25
predpisni,	„	„	„	„	0.70
pisemski,	„ 200	„	„	„	0.60
Zavitki (koverti)	100	„	„	„	0.20
Šolske pisanke	„	„	„	„	0.65
Risanke	„	„	„	„	1.70
Sušilniki	„	„	„	„	0.08
Ploščice	„	„	„	„	0.06
Pisala, škatla	100	„	„	„	0.25
Ravnila, dvanajstorica		„	„		0.14
Gobice za ploščice	100	„	„		0.80
Peresa, škatla (144 peres)		„	„		0.25
Svinčniki, dvanajstorica		„	„		0.06
Tinta, 12 steklenic v škatli		„	„		0.45
„ 1 liter v steklenici		„	„		0.35
Knjige, vpisne		„	„		0.04
molitvene		„	„		0.12
Podobice, svete	100	„	„		0.30
Mošnički za denar		„	„		0.10
Nožiči		„	„		0.15

navzgor — navzdol

Liber intentionum (za vpisovanje maš) . . . . . 50 kr.

I. t. d. vse po najnižjih konkurenčnih cenah.

P. s. Šolske pisanke izdeluje zdaj v svojem področji in imajo mnogo lepši papir in boljši ovitek nego dosedanje.

Za naročila priporoča se najuljudneje

V Gorici, Semeniška ulica št. 10.

G. LIKAR.

Teodor Slabanja

srebrar

ulica Morelli 12. — GORICA, — ulica Morelli 12

uljudno priporoča **veleč. duhovščini** svojo znano dalavnico za napravljanje novih in ponavljanje starih cerkvenih **posod in orodij** kakor tudi **strelovode** najboljših iznajdeb po najnižjih cenah, da se ne boji konkurence.

Da si pa morejo tudi bolj revne cerkve naročiti cerkvenega kovinskega blaga, olajšuje jim to zgorej omenjeni s tem da jim je pripravljati blago, ako mu potem to izplačujejo na obroke. Obroke si pa preč. p. n. gospod naročevalec sam lahko določi.

Pošilja vsako blago poštnine prosto!

Anton Kuštrin

v gosposki ulici št. 23, v hiši

g. dr. Lisjaka,

priporoča častiti duhovščini in slavnemu občinstvu v mestu in na deželi svojo trgovino raznih potrebščin n. pr.: kavo: Santos, Sandomingo, Java, Cejlon, Portoriko in druge. — Olja: Lucca, St. Angelo, Korfú, istersko in dalmatinsko. — Petrolij v zaboju. — Sladkor razne vrste. — Moko številko 0, 1, 2, 3, 4, 5. — Več vrst rajža. — Milisveče prve in druge vrste, namreč po ½ kila in od 1 funta.

Razpošilja blago na vse kraje. — Cena primerna. — Postrežba točna.

„KROJAŠKA ZADRUGA“,

vpisana zadruga z omejeno zavezo

v GORICI,

Gosposka ulica štv. 7.

VELIKA ZALOGA

vsakovrstnega manufakturnega blaga za ženske in moške obleke, za vsak stan in vsak letni čas

v naj večji izberi,

kakor: sukno, platno, prtenino, Chiffon, oksfort, srovico, vsakovrstne preproge, zavese, namizne prte; nadalje vsakovrstno perilo, srajce Jäger itd. itd.

VSE PO NAJNJIŽIH CENAH.

Cene so stalne brez pogajanja.